

Sygn. akt III CK 309/05

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z powództwa Gminy S. przeciwko Związkowi Międzygminnemu "P.(...)" w K. o zapłatę, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 16 grudnia 2005 r., kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 12 stycznia 2005 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację; zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 1800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu kasacyjnym.

Uzasadnienie

Powodowa Gmina S. domagała się od pozwanego Związku Międzygminnego „P.(...)” kwoty 49.271,79 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz „ustalenia treści umowy faktycznej” między stronami o wskazanym przez stronę powodową poziomie świadczenia (0,97 zł plus podatek za 1 m³ wody). Strona pozwana odmawiała zapłaty za wodę w zakresie wskazanym przez powoda, utrzymując, że pozwany Związek (a nie powodowa Gmina) jest właścicielem wodociągu, przy czym Gmina włada tym wodociągiem w złej wierze i czerpie nieuzasadnione korzyści ekonomiczne. Sąd

Okręgowy zasądził od pozwanego Związku dochodzoną kwotę z odsetkami po ustaleniu następującego stanu faktycznego.

Wodociąg „S.” znajduje się na terenie powodowej Gminy. Gmina ta była członkiem Związku Międzygminnego „P.(...)”. Związek ten został uznany właścicielem wodociągu (decyzja komunalizacyjna z 15 stycznia 1992 r.). W 1997 r. gmina S. wystąpiła ze Związku; wodociąg został jej wydany przez zarząd Związku, a następnie Zgromadzenie Związku uchwaliło odebranie tego wodociągu. W związku z odmową wydania, Związek wytoczył Gminie S. powództwo windykacyjne, uzyskał wyrok nakazujący zwrot wodociągu, ale postępowanie zostało następnie zawieszone do czasu zakończenia postępowania administracyjnego w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji komunalizacyjnej z dnia 15 stycznia 1992 r. Z wodociągu „S.” dostarczana jest woda do indywidualnych odbiorców, m.in. w Gminie T., pozostającej członkiem Związku.

Ujęcie wody eksploatowane jest przez powodową Gminę, a Związek płaci za dostarczaną wodę (po 0,55 zł na 1 m³). Ilość dostarczanej wody jest niesporna. Związek za wodę dostarczoną mieszkańcom Gminy T. pobiera opłatę - 1,99 zł za 1 m³ wody. Według kalkulacji ekonomicznej, sporządzanej przez powoda (i niekwestionowanej przez pozwanego), koszt eksploatacji ujęcia wody i jej przesyłania do Gminy T. wynosi 0,97 zł (plus 7 gorszy podatku VAT).

Sąd Okręgowy stwierdził, że do chwili rozstrzygania stan własności spornego wodociągu nie był przesądzony, ponieważ nie zostało jeszcze zakończone postępowanie administracyjne w tym zakresie. Gmina S. nie mogła zawrzeć umowy z pozwanym Związkiem o zaopatrzenie w wodę (zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę (...) Dz.U. Nr 72, poz. 747 ze zm., cyt. dalej jako „ustawa z 2001 r.”), gdyż obie strony prowadzą przedsiębiorstwa wodociągowe. Także woda dostarczana ze zbiorowych wodociągów nie może być przedmiotem sprzedaży (przepisy ustawy z 2001 r. nie przewidują ceny wody jako składnika taryfy). W ocenie Sądu Okręgowego, przedmiotem żądania pozwu nie jest zapłata ceny wody, lecz „koszty eksploatacji ujęcia wody i przesyłu wody do odbiorców, tj. mieszkańców Gminy T.”. Z odbiorcami tymi powodowa Gmina nie zawierała umowy o dostarczenie wody; umowy takie wiążą pozwany Związek, który płaci Gminie koszty wydobycia i dostarczenia wody w celu wywiązania się z własnego zobowiązania wobec indywidualnych odbiorców wody. Zdaniem Sądu, między stronami doszło w sposób dorozumiany do zawarcia umowy o usługę polegającą na uzyskiwaniu i dostarczaniu wody. Dla zawarcia takiej umowy nie ma znaczenia to, kto jest właścicielem sieci

wodociągowej (art. 5 ustawy z 2001 r.). O zawarciu umowy świadczy fakt opłacenia przez Związek dostaw wody, chociaż w niższym rozmiarze niż wynika to z uchwały Gminy S.. Sporna jest zatem sama wysokość zapłaty, a nie jest podstawa prawna. Traktując dochodzoną przez powodową Gminę kwotę jako obejmującą niezapłacone przez pozwany Związek koszty udowodnionej eksploatacji wodociągów, Sąd Okręgowy zasądził ją na podstawie art. 471 k.c.

Apelacja pozwanego Związku została oddalona. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenie faktyczne Sądu pierwszej instancji. Na podstawie tych ustaleń Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że po wydaniu decyzji administracyjnej (z dnia 19 września 2002 r.) właścicielem wodociągu jest obecnie Skarb Państwa, ponieważ fakt złożenia przez Związek wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy (rozstrzygniętej decyzją z dnia września 2002 r.) nie oznacza, że decyzja komunalizacyjna z 1992 r. definiuje stan własności wodociągu. Do stosunków ukształtowanych między stronami nie mogą mieć zastosowania przepisy art. 224 § 2 i 225 k.c. Stron nie wiąże umowa zawarta per facta concludentia, ponieważ wyraźne i konsekwentne jest stanowisko pozwanego Związku w tym zakresie (odmawianie zawarcia umowy i podkreślanie faktu własności wodociągu). Jeżeli jednak powodowa Gmina dochodzi różnicy między ponoszonymi przez siebie kosztami eksploatacji wodociągu „S.” na terenie Gminy T. (na które składają się określone, wykazane przez stronę powodową elementy), a kwotą płaconą przez pozwany Związek, to roszczenie powoda znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 405 k.c.

W kasacji pozwanego podniesiono zarzuty naruszenia art. 382 k.p.c. i art. 316 k.p.c. a także – zarzuty naruszenia przepisów art. 15 k.p.a. w zw. z art. 127 § 3 k.p.a., art. 140 k.c., art. 224 § 2 k.c., art. 225 k.c., art. 226 § 2 k.c. oraz art. 405 k.c. Skarżący domaga się zmiany zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu pierwszej instancji i oddalenia powództwa ewentualnie – o uchylenie wyroków obu Sądów i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W związku ze wskazaną w zaskarżonym wyroku prawną podstawą rozstrzygnięcia oraz treścią podniesionych zarzutów kasacyjnych pojawia się przede wszystkim zasadnicze pytanie, w jakiej płaszczyźnie prawnej – obligacyjnej czy rzeczowej mogłoby być rozpoznane roszczenie zgłoszone przez powodową Gminę.

W uzasadnieniu obu Sądów przyjęto wyraźnie prawno-obligacyjny charakter roszczenia strony powodowej (roszczenie obejmujące zwrot kosztów ujęcia wody i jej

przesyłania do odbiorców, tj. mieszkańców Gminy T., s. 4-5 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Dlatego zasadność tego roszczenia oceniona była przez oba Sądy w świetle przepisów prawa obligacyjnego (art. 471 k.c. i art. 405 k.c.). W kasacji nie podniesiono zarzutów dotyczących ustaleń faktycznych, dokonanych przez oba Sądy. Oznacza to związanie Sądu Najwyższymi takimi ustaleniami (art. 393¹¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r., Dz.U. z 2005 r., nr 13, poz. 98). W świetle ustaleń faktycznych obu Sądów zasadność roszczenia powodowej Gminy mogła być jednak oceniona – wbrew stanowisku skarżącego – na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 k.c.).

Ocenę tę zakwestionowano w kasacji dlatego, że – zdaniem skarżącego – zgłoszone przez stronę powodową roszczenie powinno być analizowane z punktu widzenia przepisów przewidujących tzw. roszczenia uzupełniające, przysługujące posiadaczowi wobec właściciela (art. 224 i n. k.c.). Gdyby uznać, że sformułowany w pkt 3 kasacji zarzut naruszenia art. 405 k.c. motywowany był przedwcześnieścią zgłoszonego roszczenia (brakiem jego cechy wymagalności), to stwierdzenie takie nie może być uznane za uzasadnione. Strona pozwana wzywana była bowiem przez powodową Gminę do zwrotu ponoszonych przez nią kosztów eksploatacji ponoszonych w okresach objętych żądaniem pozwu (art. 455 k.c.). W kasacji nie kwestionowano także sposobu wyliczenia wspomnianych kosztów (ujęcia w nich odpowiednich elementów składowych), a także – samej globalnej ich wartości. Nie zakwestionowano też wystąpienia pozostałych przesłanek roszczenia przewidzianego w art. 405 k.c. Wystąpiły zatem wystarczające podstawy do zasądzenia dochodzonego roszczenia na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 k.c.). Inne stanowisko skarżącego należało zatem uznać za nieuzasadnione.

Możliwości oceny roszczenia strony powodowej na podstawie art. 405 k.c. nie eliminuje fakt złożenia przez pozwaną Związek wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy na podstawie art. 127 § 3 k.p.c., rozstrzygniętej decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 września 2002 r. i stwierdzającej nieważność decyzji Wojewody X. z dnia 15 stycznia 1992 r. (tzw. decyzji komunalizacyjnej). Decyzja z 2002 r. jest decyzją ostateczną, kształtującą stan prawny spornego wodociągu, a złożenie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy nie powoduje zmian tego stanu prawnego. W każdym jednak razie zagadnienie prawno-rzeczowego statusu wodociągu nie stanowi prawnej przeszkody dla dochodzenia przez powodową Gminę roszczenia o zwrot kosztów ujęcia wody i jej przesyłania na podstawie art. 405 k.c. W tej sytuacji za bezzasadne należy

uznać zarzuty, u podstaw których leży odmienna argumentacja prawna, a więc zarzut naruszenia art. 316 k.p.c. w zw. z art. 382 k.c., art. 15 k.p.a. w zw. z art. 127 § 1 i § 3 k.p.a., oraz art. 140 k.c., art. 224 § 1, art. 225 i art. 226 § 2 k.c. W związku z tym kasację należało oddalić jako nieuzasadnioną (art. 393¹² k.p.c. w zw. z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r., Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono stosownie do przepisów art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.